Szemelvények a munkásbiztosítás köréből.

Írta: SIGMOND ANDOR.

A modern kor jogalkotásának legjellegzetesebb kifejezői gyanánt tekinthetők a munkásbiztosítási törvények. A »laisser faire« elvének e téren való alkalmazásáról szó sem lehet. A legújabb kor gazdasági fejlődésének természete ezt megnem engedi. Követelőleg lépett fel a jogszabályozás iránti kívánalom mondott, ahol a capitalisticus alapokon nyugvó gazdasági fejlődés vagy nem tudta, vagy nem akarta a kérdést megfelelően rendezni.

Tudvalevőleg Magyarország sem zárkózott el a kor kívánalmának meghallgatása elől. Elegendő az 1900. évi XVI. és az 1907. évi XIX. t.-cz. idézése. Ezek a hajlandóságról bárkit kétségtelenül meggyőznek. Mindkettő modern elveken felépített törvény. Mindkettő aránylag elég új keletű jogszabály és mégis amíg egyrészt messze tartunk attól, hogy a munkásbiztosítás egész mezején a kívánságok kielégített voltáról beszélhetnénk, addig másrészt ott is, ahol a biztosítást legújabb törvényeink meg is valósították, mind hangosabbá lesz a módosítást kívánó panasz.

Az elsőt illetőleg a kívánalom méltányos, de kevésbbé jogosult, míg ellenben a másodiknál inkább az ellenkezőt mondhatjuk, jogosult a panasz, de nem méltányos. Ha végigtekintünk a cultur-államok munkásbiztosítási jogalkotásain, azt látjuk, hogy fejlődési folyamat közepette állunk. Nemcsak hogy a kimerítő szabályozás példáját nem leljük meg, hanem még maga a feladatkör sem minősíthető teljesen kijegeczesedettnek. Érezzük a biztosításkiterjesztés szükségességét, többé-kevésbbé tisztán előttünk állanak a biztosítási ágak, ahol a munkásbiztosítás megvalósítást igényel, de több helyt

nem ismerjük a pontos körvonalakat. Ezt illetőleg annál kedvezőbb a helyzet, mentől fejlettebb a gazdasági élet. Annál könnyebben ismerhetjük fel a szabályozás szükségességét a támasztott, illetőleg támasztható igényekkel szemben vizsgálva azok jogos és méltányos voltát s továbbá annál határozottabban körvonalozhatjuk a feladatkört, ami az illető munkásbiztosítási ág megvalósítása körül a jogszabályozásra vár. Ennek bekövetkezte előtt beszélhetünk méltányosságról, de a szabályozás iránti kívánalom nem lesz jogosultnak minősíthető, mivel a törvényhozástól sem a sötétbe való ugrás, sem pedig egy a körülmények ismeretlenségéből folyó netaláni érdeksérelemre vezető jogszabályozás eszközlése észszerűen nem kívánható.

Egészen más természetűek a már meglévő jogszabályokkal szemben emelt panaszok, feltéve, ha egyébiránt indokoltak. Ezek jogosak, de viszont kevésbbé méltányosak, mivel egyrészt rohamos fejlődést mutató jelenséggel állunk szemben, ahol a minden igényt teljesen és méltányosan kielégítő szabályozás szinte kivihetetlen, másrészt pedig a támasztott igények sokasága akadályozván az államot a teljes mérvű kielégítésben, méltánytalan a nagy anyagi terhet jelentő állami hozzájárulás egyszerre való teljesítésének kívánása, annál inkább, mivel tudvalevőleg a szóbanforgó állami feladaton kívül még igen sok a kényszerült szűkös kielégítés folytán csupán tengődik.

Tekintettel az elmondottakra, czélszerűnek véljük egy-két szemelvényt kiragadni a legújabb keletű munkásbiztosítási törvényhozás köréből, azt párhuzamba állítva hazai jogunkkal.

Czélunknak legmegfelelőbbnek látszanak az 1912. évi július hó 15-én életbeléptetett 1911. évi deczember hó l6-iki angol munkásbiztosítási törvénynek egyrészt a betegség esetére szóló, másrészt pedig a munkanélküliségre vonatkozó rendelkezései. Ezen minden izében modern törvényben két jellegzetes biztosítási ág legújabb keletű jogszabályozásával találkozunk és pedig — amit hangsúlyozni kívánunk — egy olyan cultur-állam részéről, amelynek gazdasági fejlettsége, ha talán nem is páratlanul, de mindenesetre első helyen áll.

Az idézett törvény alapelve önként érthetőleg nem lehet más, mint hazai munkásbiztosítási törvényeink elvi kiindulási

pontja, t. i., hogy a munkásbiztosítás kérdésének megoldása állami feladatnak tekintendő. Ez általában «.kiviláglik az idevonatkozó összes modern, pl. német stb. jogszabályozás szelleméből, de minden kétséget kizárólag különösen ott, ahol az állam saját vállaira rakva a terhet, közvetlenül segítőleg, illetve intézőleg lép közbe.

A kérdés ezen ágával ezúttal nem is óhajtunk foglalkozni, hanem hatoljunk azonnal a részletekbe, mert hiszen a kiindulási pont alapja megegyező lévén, az eltérések csupán a részletek terén mutatkozhatnak.

Első pillanatra szembeötlik a két egymástól lényegesen különböző és eredményében egymáshoz mégis olyan közel eső biztosítási ág, amelynek szabályozásával a szóban forgó angol törvényben találkozunk. A betegség esetére szóló biztosítás a mai gyorsan haladó korban egy aránylag régen kitaposott ösvény, míg ellenben a munkanélküliség esetére szóló kötelező biztosítás a tételes jog szempontjából egészen új csapás. Az elsőt érintő szabályozás kisebb-nagyobb eltérésekkel a culturnemzetek törvénykönyveiben úgyszólván kivétel nélkül fellelhető, míg ellenben a második ág jogtételeit elsőnek az angol nemzet igtatta be törvénykönyvébe. Vagyis egy olyan törvény fekszik előttünk, amelynek egyik része a már széles körben, illetőleg nálunk is legújabban az 1907. évi XIX. t.-cz.-ben szabályozott jogviszony legújabb keletű jogszabályozását mutatja, amíg viszont a másik része egy eddigelé csak társadalomgazdaságtani szempontból sűrűn megvitatott és egyben a gyakorlati életben mind észrevehetőbben jelentkező jelenséget vont a jogszabályozás körébe, ezzel a kötelező munkásbiztosítás terén egy újabb jogviszonyt létesítvén. Ezért tartjuk czélszerűnek éppen az idézett törvény vizsgálatát, mivel két dologról alkalmas meggyőzni. Egyfelől a párhuzamvonás révén arról, hogy vajjon ami törvényünk menynyiben tér el a legmodernebb s egyben a liberalismus terén is vezető nemzet megfelelő törvényhozásától, másrészt pedig afelől is, hogy mennyiben jogosultak, illetve jogosulatlanok a munkásbiztosítás kiterjesztése, t. i. új biztosítási ágak létesítése iránti kívánalmak, látva az elsők között helyet foglaló culturnemzet példáját, mely az összes nemzetek között mint egyedül álló alig pár hónapja léptetett életbe egy új biztosítási ágat.

Az angol törvényben a betegség esetére szóló biztosítás kiindulási pontja a kötelező biztosítás mindazokra nézve, akik bizonyos foglalkozást űzve, a meghatározott jövedelemnél kevesebbel rendelkeznek. A kötelező biztosítás mellett azonban meg 'van engedve az önkéntes biztosítás is és végre bizonyos feltételek fennforgása mellett a külföldiekkel szemben is alkalmazást nyernek a törvény rendelkezései.

Tudvalevőleg ami jogszabályaink is ezen általános elveken épültek fel. Ebben tehát megegyezünk, nézzük azonban az eltéréseket.

Az angol törvény általában kiterjeszti a kötelező biztosítást mindazon 16 éves munka- vagy szolgálati viszonyban álló személyekre, akik az általános szabály alól az alábbiak szerint kivéve nincsenek. Ilyen kivételek állanak fenn azokkal szemben, akik 65 éves koruk után kezdik űzni a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozást; akiknek kézimunkán kívüli évi keresménye 160 £-ot meghalad; akik legalább 26 £ évi nyugellátásban részesülnek, vagy legalább is ilyen összegű személyi közreműködésüket nem igénylő jövedelemmel rendelkeznek; akiknek életszükséglete rendszerint és főleg mások által fedeztetik; akik a hadsereg vagy hadi tengerészet kötelékébe tartoznak, akik közszolgálatban, vagy ezzel a biztosítás szempontjából egyenlő megítélés alá eső társulat — pl. vasútvállalat — szolgálatában állanak s a törvény kívánta biztosítás részükre az alkalmazó által biztosítva van; a jutalékban vagy üzleti nyereségben részesedő ügynökök; a néptanítók; a bér nélkül alkalmazottak, ha a mezőgazdaság körében fejtenek ki tevékenységet vagy a munkaadó által eltartott gyermekek; az alkalmi munkások, ha nem a munkaadó üzemében nyernek alkalmazást; akiknek a munka- vagy szolgálati viszonyból eredő jövedelmük csupán mellékkereset gyanánt tekinthető; a biztosított otthonmunkát végző neje, ha életfentartását illetőleg nincsen saját keresményére utalva; a halászhajók hasznában részesülő legénység és végre a házastársnál munkában állók.

Ezzel szemben a mi idevonatkozó jogszabályaink szerint – ezúttal csupán az 1907. évi XIX. t.-cz.-re lévén figyelemmel, – a munkásbiztosítás kötelezettsége, eltekintve a mélyebb részletezéstől, általában kiterjed a nemre és korra való tekintet

nélkül mindazokra, akiknek keresménye évi 2.400, illetve napi 8 koronánál nem nagyobb, ha akár az 1884. évi XVII. t.-cz. rendelkezése alá eső vagy az ipartörvény alá nem tartozó, de ipari-, illetve vállalkozásszerűleg űzött kereseti foglalkozás körébe eső munkáknál, bánya-, kohó-, stb. üzemeknél, telepeknél vagy munkáknál, út-, híd-, stb. építkezéseknél, gyúlékony, mérges, vagy robbanó anyagok előállításánál és feldolgozásánál, vegyészeti, stb. laboratóriumokban, vágóhidaknál vagy jégművekben, vasúti, illetőleg hajózási üzemnél és ezekkel kapcsolatos vagy hasonló megítélés alá eső munkálatoknál (rév, komp, fuvarozás, stb.), általában az őstermeléssel összefüggő mellék-iparágakban, közintézeteknél, illetőleg a közvállalatoknál vagy hivatalokban, – ide nem értve a katonai intézetekben és üzlettelepeken alkalmazott katonákat, továbbá a törvény 10. szakaszában felsorolt közvállalatok, illetve hivatalok alkalmazottait, – a nyilvános tanintézetek műhelyeiben, és végre az egyleteknél, társulatoknál, ipartestületeknél és az 1907. évi XIX. t.-cz. szerint alakult biztosító pénztáraknál akár állandóan, akár ideiglenesen, kisegítőképpen vagy átmenetileg vannak alkalmazva. Nem terjed ki a törvény a tengeri hajózásnál és halászatnál alkalmazottakra, de viszont biztosítási kötelezettség alá esőknek minősítendők az inasok, gyakornokok s általában mindazok, akik be nem fejezett kiképzésük miatt fizetést vagy bért egyáltalán nem, vagy a szokásosnál csekélyebbet kapnak, továbbá az otthonmunkások.

Összevetve az elmondottakat azonnal szembeötlik egy elvi különbség. Amíg ugyanis az angol törvény korhatárhoz köti a biztosítási kötelezettséget, addig a mi törvényünk csupán a foglalkozás természetét veszi figyelembe tekintet nélkül a korra. -Nézetünk szerint a mi törvényünk álláspontja megfelelőbb úgy elvi mint gyakorlati szempontból.

Elvileg azért, mivel elvi ellentmondás nélkül csupán a biztosítási kötelezettség alá eső munkában való tényleges közreműködés jöhet tekintetbe. Már pedig ha bizonyos koron aluliakat – kivéve a foglalkoztatástól való eltiltás esetét –, de kiváltképpen bizonyos koron felülieket, ha ezzel nem esik föltétlenül össze az aggkori ellátás kezdőpontja, helyesebben

időhatára [1]), kizárunk a kötelező biztosítás köréből, akkor úgy le- mint felfelémenőleg ellentmondásba jutunk a kiindulás alapelvével, t. i. hogy a biztosítási kötelezettség fenforgásának egyéni megítélésénél a foglalkozási kör és jövedelemhatár a döntő szempont.

Gyakorlatilag azért kifogásolhatjuk az angol törvénynek a korhatárra vonatkozó rendelkezéseit, mivel a fiatalkorúakkal szemben nem alaptalan az aggodalom, hogy e rendelkezés a 16 éven alóliak alkalmazására emelőleg fog hatni, ami sem közegészségügyi, sem pedig más szempontból nem kívánatos, míg ellenben a 65 éven felüli munkások egy része adott esetben eleshetik a segélyezéstől.

További nevezetes eltérés mutatkozik abban – eltekintve a szerkezeti eltéréstől, ami elvégre is lényegtelen, hogy amíg az angol törvény általános szabályból kiindulólag az ez alóli kivételeket állapítja meg, addig a mi törvényünk a biztosítási kötelezettséget maguk után vonó foglalkozásokat sorolja fel

Önként érthetőleg mindkét úton egy eredményre juthatunk, s ezt illetőleg csupán az egyik vagy a másik mód czélszerűbb voltáról lehet szó, ami ha ugyanegyet czélozunk, elvi ellentétre nem vezethet. A jelen esetben azonban elvi ellentét van, mivel az angol törvény az összes munka- vagy szolgálati viszonyban állókat, mint az általános szabály alá esőket a biztosítás kötelezettsége alá helyezi, tehát egységesíti a kötelező biztosítás kiindulási pontját, ezen általános elven nyugvó szabály alól engedvén bizonyos kivételeket. A mi törvényünk ellenben a biztosítási kötelezettséget maguk után vonó foglalkozási ágakat nem elvi alapon, hanem csakis, az egyébiránt eléggé kimerítő, mindazonáltal a netaláni kételyek lehetőségét ki nem záró felsorolás révén egységesíti.

Magunk részéről az angol törvény álláspontját helyesebbnek tartjuk. Ezzel távolról sem akarunk elítélőleg czélozni a tudvalevőleg hazai jogunkban is helyet foglaló oly értelmű megosztó álláspontra, midőn a fő gazdasági ágak munkásbiztosítási joga, tekintettel az eltérő viszonyokra külön-külön szabályozás alá vétetik, hanem csupán azon nézetünknek óhaj-

[1]) Kivétetnek a biztosítás kötelezettsége alól a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozást 65. életévükön túl úzni kezdők, míg viszont a brit állampolgárt megillető aggkori ellátás a betöltött 70. életévvel veszi kezdetét.

tunk kifejezést adni, hogy egy és ugyanazon gazdasági ágon belül nem tartjuk azt megfelelőnek. Álláspontunk igazolására csupán a következő érvet hozzuk fel. A felsorolást nem tartjuk megfelelőnek, mert feltéve azt hogy az a törvény alkotásakor tökéletes is volna, a haladó kor rövid időn belül újabb és újabb gazdasági viszonyokat, illetőleg foglalkozásokat teremt. Ha ezek az általános szabály alóli kivételek között nem szerepelnek, újabb jogszabályozás szüksége nélkül az azokkal rokon viszonyok elbírálása alá fognak jutni, s ezzel eleje vétetik az elvi ellentét felmerülésének, míg ellenben a felsorolás természete szigorú értelmezést kívánván, egyrészt alig lesznek kikerülhetők az időnként mutatkozó ellentétek, másrészt pedig a törvény minduntalan módosítást igényel, csak ez úton lévén a természetszerűleg felmerülő, a gyakorlatban azonban nagyon is kirívó visszás állapot kiküszöbölhető.

További figyelmet érdemlő eltérés van a jövedelemhatár tekintetéből, amott magasabb (160 £) emitt alacsonyabb (2.400 korona, illetőleg 8 korona napi keresmény). Ennek daczára ebből nem vonható következtetés egyik avagy a másik törvény szabadelvűbb gondolkozására, mivel a határmegállapításnál csupán a »standard of life« lehet irányadó. Ellenben igenis kiemelendő az angol törvénynek a nyugellátásra (legalább 26 £), illetőleg a megfelelő összegű személyi keresménynek nem tekinthető jövedelemre vonatkozó rendelkezése. Az ezzel rendelkezők kivétetnek a kötelező biztosítás alól azon helyes indokból kifolyólag, hogy a létfentartás eszközei a keresetképtelenség esetére más alapon már amúgy is biztosítva lévén, a munkásbiztosítás szükségességének indító oka adott esetben fenn nem forog.

A mi törvényünk ilyen általános kivételt nem állapít meg (1. különösen a törvény 10-11. §-ai), de viszont általában kedvezőbb helyzetbe juttatja az azon kategóriába tartozókat, akiknél ugyan csupán adott esetben lesz indokolt a biztosítás, de éppen a^rendszerinti csekélyebb mérvű előrelátás teszi reájok nézve indokolttá a kényszerbiztosítást. Az angol törvény különböző csoportokba sorolva, mindazonáltal fentiek alapján hasonló megítélés alá esőkkel szemben kivételt állapít meg, mint pl. az alkalmi munkások, a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozást mellékkereset gyanánt űzők, az otthonmunkás neje,

stb. Gyakorlati szempontból nem ítélhetjük el az angol törvény álláspontját, mivel a kivételek fenti felsorolásából kitetszőleg a biztosítási kényszer alól kivettek kellő előrelátás mellett rendszerint nem fognak a segélyreutaltság helyzetébe jutni. Az elvi következetességet azonban még ez esetben is érintve látjuk, t. i. ha a kényszerbiztosítás alapjául a foglalkozás minőségét állítjuk oda. Vezette légyen a mi törvényhozásunkat bármilyen indok, midőn szóban forgó elemeket a kényszerbiztosítás alá vonta, ezzel nézetünk szerint nem csekély mértékben szolgálta az elvi következetesség ügyét, amit törvényünk előnyére irandónak tartunk.

Nem akarván e pontnál igen sokáig időzni, csupán még egy megjegyzésre szorítkozunk. A kötelező biztosítás megszorításából eredő következetlenségek az önkéntes biztosítás megengedése, illetőleg széles kiterjesztése által gyakorlatilag önként érthetőleg ellensúlyozhatok, de ilyen módon az elvi hiányt kiküszöbölhetőnek nem tartjuk, nem is említve azt a napi életben feltétlenül beálló esetet, hogy az önkéntes biztosítási joggal a jogosítottak mindannyian bizonyára nem fognak élni s ennek folytán nem csak az elv, de a gyakorlat is kisebb-nagyobb mértékben szenvedni fog.

Az önkéntes biztosítást úgy az angol mint a mi törvényünk megengedi. Előbbi szerint az önkéntes biztosításra jogosítottak azok, akik legalább már 5 éve kötelezően biztosítva voltak, továbbá azon 160 £ évi jövedelemnél kevesebbel bírók, akik munka- vagy szolgálati viszonyban nem állanak, ha életfentartásuk alapját túlnyomólag szakmunkájuk keresménye képezi.[1]) *A* mi törvényünk ebben is a taxativ felsorolás alapjára helyezkedik.[2]) Mellőzve itt is a hosszadalmas felsorolást és azon eltérés kiemelését, amely a betegség és baleset esetére szóló biztosítás körül mutatkozik, mindössze felakarjuk említeni, hogy a mi törvényünk szerint az önkéntes biztosításra jogosultak a törvény 10. szakasza által a kötelező biztosítás alól kivett hivatalnokok, illetve alkalmazottak közül azok, akiknek évi fizetése lakbérrel együtt 1000 koronát, vagy napibérük 4 koronát meg nem halad, vagy pl. a házi cselé-

[1]) Általában ide tartoznak a kisipart űzők.
[2]) V. ö. a tv. 7-8. §§.

dek, a háziiparral foglalkozók, a segédszemélyzet nélkül dolgozó iparosok stb.

Az adott rövid szembeállítás kitünteti az ellentétet. Az angol törvény, mint láttuk, a munka- vagy szolgálati viszonyból, mint a kötelező biztosítás alapjából indulva ki, az általános szabály alól tesz kivételeket. De viszont nem a kötelező biztosítás alól kivetteket jogosítja fel az önkéntes biztosításra, hanem olyanokat, akiknek körülményei ezt indokolttá teszik ugyan, mindazonáltal az általános szabály alá nem vonhatók, mivel vagy már megszűnt reájok nézve a biztosítási kötelezettséget megállapító viszony, vagy pedig az velük szemben egyáltalában nem is forgott fenn. Nézetünk szerint ez az álláspont teljesen következetes, mivel a kivételek túlnyomó indoka, mint láttuk, a segélyre utaltság hiányában rejlik. Ellenben a következetesség sérelme nélkül kiterjeszthetőnek tartjuk az önkéntes biztosítást mindazokra, akikre nézve azt éppen a segélyre utaltság indokolttá teszi, a kötelező biztosítás azonban a kiindulási elvre való tekintettel nem volt reájok kiterjeszthető. Más szóval az angol törvény idevonatkozó rendelkezéseinek nagy előnyét abban látjuk, hogy azok egy egységes alapelven nyugodván, kétséget kizáróan világosak s úgy a szabály alóli kivételek – eltekintve a már tett észrevételektől – mint pedig az önkéntes biztosításra vonatkozó rendelkezések az alapelvet összhangzatosan kiegészítik.

Ami törvényünknél már egymagában a kiindulási alapelv kidomborítás hiánya fölöttébb megnehezítette az összhangzatos felépítést. De kiváltképpen kitűnik ez ott, ahol az önkéntes és kényszer biztosítás elvi alapja megegyezik, t. i. ahol a foglalkozás kapcsolatba hozva a jövedelemmel a biztosítást egyaránt indokolttá teszik, pl. a közönséges napszámosoknál vagy a műhelyekkel bíró nyilvános tanintézetek tanulóinál. Ellenben már más a helyzet pld. a háziiparral foglalkozóknál, vagy a segédszemélyzet nélkül dolgozó iparosoknál, ahol az alkalmazotti viszony fenn nem forog. Ezekre nézve teljesen indokolt a biztosítási jog kiterjesztése, ha abban a törvény a biztosítandóra nézve előnyt lát. Nem állván alkalmazotti viszonyban, – t. i. ha ez a kényszer biztosítás kiindulási pontja – az ezen kívül állók csupán önkéntes biztosítási joggal lesznek felruházhatok. De viszont, hogy egyezik

ezzel össze a fentebb említetteknek a kényszer biztosításból való kirekesztése? Vagy jótéteménynek tekinti a törvény, a munkásbiztosítást, vagy nem. Ha állami gyámkodási úton akarja azt érvényesíteni, akkor az önkéntes biztosítási joggal csak olyanok lesznek felruházhatok, akik elvi alapon nem vonhatók a kényszerbiztosítás alá, önként érthetőleg mindenütt feltételezve azt, hogy úgy a foglalkozás, mint pedig a keresmény a biztosítást bármelyik csoportba tartozókkal szemben indokolttá teszik. Ebből önként folyik, hogy azoknak, akik a törvény szelleméből folyó tutelát igénylik, de viszont a biztosításból elvi okból ki nem zárhatók, mivel hasonló munkaviszonyban állanak s keresményük a megállapított maximumon alól marad, nem az önkéntes biztosítási jog adandó meg, hanem ők is a kényszerbiztosítás alá vonandók. Ha az inast, gyakornokot stb., mint kiképzés alatt állót, mindazonáltal azonban szakmunkát végzőt, a törvény a kényszerbiztosítás alá vonja, akkor a tanintézet műhelyében hasonló munkát végző tanuló hasonló "megítélés alá kellene hogy essék.

Ismét egészen más természetű a mi törvényünkben az önkéntes biztosítási jog kiterjesztése, a szolgálati viszony bizonyos nemében állókra nézve. Törvényünk, eltérőleg az angol törvénytől, nem indulván ki egy általános alapelvből, nem tehet eléggé éles megkülönböztetést a munka- és szolgálati viszony között. A határjövedelmen alóli szolgálati viszonyt általában nem teszi a biztosítási kötelezettség alapjává, hanem csupán a taxatív felsorolt foglalkozási körön belülit, ez alól kivéve bizonyos vállalatok, hivatalok és közintézetek alkalmazottait. Ezért kellett pl. a házi cselédeket az önkéntes biztosítás alá vonni. Ugyancsak az önkéntes biztosítási joggal felruházottak közé soroltattak a biztosítási kényszer alól kivett vállalatok, hivatalok és közintézetek azon alkalmazottai, a kiknek évi fizetése lakbérrel együtt 1000 koronát, vagy napi bérük 4 koronát meg nem halad. Ez esetben ismét elvi és gyakorlati következetlenség esetét látjuk fen forogni. Ezekkel szemben; vagy szükségesnek tartja a törvény a biztosítást, vagy nem. Ha biztosítási kötelezettséget maga után vonó foglalkozási ágban vannak alkalmazva s tekintet nélkül az alkalmazóra szükségesnek mutatkozik a biztosítás, akkor nem önkéntes biztosítási joggal ruházandók fel, hanem a kényszer-

biztosítás alá lettek volna vonandók. Ha viszont szolgálati, illeíve alkalmazotti viszonyuk, tekintettel az alkalmazóra s az általa adott esetben nyújtandó segélyekre a kényszert indokolttá nem teszi, akkor az önkéntes biztosítási jog megadását sem helyeselhetjük, mivel ez által az állam segélye onnan vonatik el, ahol arra nagyobb szükség van s oda fordíttatik, ahol azt a törvény szelleme nem kívánja meg. Nézetünk szerint a csupán szemelvényszerűen kiragadott kérdéses esetekben mutatkozó hiányosságok elsősorban az általános alapelv hiányára vezetendők vissza s ismételten hangsúlyozzuk, hogy e téren nagy fölényt tulajdonítunk az angol törvénynek úgy elvi, mint szerkezeti szempontból. Hagyjuk ugyanis figyelmen kívül az elvi hiányokat, amiben minden felsoroláson alapuló törvény kisebb-nagyobb mértékben bizonyára szenved, hanem tisztán törvényszerkezeti szempontból vizsgáljuk a kérdést. Nem sokkal egyszerűbb-e, mint az angol törvény teszi, egy kifejezett általános elvből kiindulólag, a kivételeket, mint felsorolás révén az irányadó elvet megállapítani? A felelet a jelen esetben alig lehet kétséges. A netaláni ellenvetéseket pedig erőtleníteni alkalmas már egymagában, az átnézhetőség érve. Ami törvényünk, sajnos, ezzel az előnynyel nem bír, már pedig ha arra gondolunk, hogy a munkásbiztosítási törvény a társadalom milyen széles s egyben természetszerűleg általában csekélyebb műveltséggel bíró rétegeit hivatott érinteni, véleményünk szerint ez az egy érv is elegendő súlyú az átnézetet nehezítő felsorolási rendszeren alapuló szerkezet elvetésére.

A »külföldiek« biztosításánál az angol törvény álláspontja a következő: Az előfeltételek fenforgása esetében a külföldiek is a kényszerbiztosítás alá esnek mindazonáltal azzal a különbséggel, hogy ezekért az állami hozzájárulás rendszerint nem fizettetik. Kivétettek az általános szabály alól azon külföldiek, akik a törvényjavaslat benyújtása előtt (1911. évi május 4.) legalább öt éve állandóan Nagybrittániában, illetőleg Írlandban tartózkodtak, vagy ha azon állammal, amelynek kötelékébe tartoznak, ezt illetőleg külön egyesség köttetett.

A mi törvényünk szerint a belföldi üzemekben alkalmazott külföldiek a betegség esetére való biztosítás tekintetében minden esetben, a balesetbiztosítás tekintetében pedig csak

akkor esnek egyenlő elbánás alá a magyar honosokkal, ha az illető állammal szemben a viszonosság esete fennáll. Kivételes eljárás nyerhet alkalmazást oly államok alattvalóival szemben, melyekben a balesetbiztosítás nincs törvényileg rendezve. Ilyen esetben a kereskedelemügyi minister a biztosítási kötelezettséget a viszonyosságra való tekintet nélkül is elrendelheti.

A két törvény álláspontja főbb vonásokban az elmondottakból kitetszőleg megegyezik, amennyiben a kiindulás mindkettőnél a kényszerbiztosítás, önként érthetőleg összhangzatosan a belföldiekkel szemben megállapított kényszerbiztosítási rendelkezésekkel. Az általános szabály alóli kivétel terén mutatkozik ugyan eltérés, ennek oka azonban, miként alább látni fogjuk, főleg a hozzájárulás, illetőleg a segélyezés körüli elvi eltérésekben keresendő, azok kifolyása gyanánt jelentkezvén. Ismétlések kikerülése végett tehát czélszerűnek látszik áttérni a járulék-teherviselés kérdésének vizsgálatára, mivel az ezen körből veendő szemelvények alkalmasak lesznek az említett eltérésekre is jellemző világosságot vetni.

Vizsgáljuk tehát első sorban a »teher-viselés« kérdését.

Az angol törvény értelmében a biztosítás költségeit, ide értve úgy a segélyezést mint az igazgatást, meghatározott arányban a biztosítottak, a munkaadók és az állam viselik. A mi törvényünk értelmében ugyancsak e három tényező vállaira nehezedik a teher, mindazonáltal azzal a lényeges eltéréssel, hogy a míg előbbinél a segélyezés terheit is részben az állam viseli, addig utóbbinál általában az állami ellenőrzés és felügyelet költségei hárulnak az államra.

Az angol törvény idevonatkozó rendelkezései az első pillanatra kissé szövevényesnek látszanak. Ugyanis a teherviselési arány nem változatlan, hanem a biztosított nemére, illetőleg korára, napi keresményének átlagára, az állam egyes részeire s végre a biztosított honosságára való tekintettel különböző. Messze vezetne az összes részletek felsorolása s azért ez esetben is csupán jellemző szemelvények bemutatására fogunk szorítkozni. Így többek között Nagybrittániában 2-2½ s. átlag napibér esetében a biztosított férfi heti járuléka 9 d., a nőé pedig 8 d-t tesz ki. Ebből a biztosított férfi után 3 d. esik a biztosítottra, 4 d. a munkaadóra s végre

ezenkívül 2 d. az állami hozzájárulásra; a biztosított nőnél 3 -3 d. a biztosítottra, illetőleg a munkaadóra és 2 d. az államra. Ellenben már Irlandban a biztosított és munkaadó egyesített hetijáruléka 5½, illetőleg 4½ d. s miután az állami hozzájárulás átlaga gyanánt jelen esetben a biztosított férfi után az összesített járulék $^{2}/_{9}$ része, a nőnél pedig $^{1}/_{4}$-t-e számítandó az állami hozzájárulás összege, hacsak más különleges körülmények közre nem játszanak, e szerint fog módosulni. Viszont egészen más a hozzájárulási arány, ha például az átlag napibér l½; s-et meg nem halad. Ez esetben a biztosított járulékot egyáltalában nem fizet, ellenben magasabb lesz az állami hozzájárulás. Szóban forgó esetben a biztosított férfi után 6 d. a munkaadó és 3 d. az állam részéről, a biztosított nő után pedig 5 d. a munkaadó és 3 d. az állam részéről. Még egy példát felvéve, azt látjuk, hogy $2^{1}/\zeta$ s-et meghaladó átlag napibérnél a biztosított férfi után 4 d. a biztosított által fizetendő hetijárulék, 3 d. a munkaadó által fizetendő járulék és végre 2 d. az állami hozzájárulás.

Ha összevetjük a felhozott három példát ezekből kitetszik a hozzájárulási aránymegoszlás jellegzetes vonása. Nevezetesen a nők után fizetendő járulék daczára a megegyező átlag napibérnek csekélyebb, mint a biztosított férfi után fizetendő járulék. A legalsó átlag napibérosztálynál (l½ s. alól) a biztosított járulékot egyáltalában nem fizet, viszont a napibér átlagemelkedése arányában a biztosított hozzájárulási aránya is fokozatosan emelkedik. Fordított a helyzet a munkaadó járuléka és az állami hozzájárulás szempontjából. Mindkettő a legmagasabb a legalacsonyabb átlagnapibérosztálynál s ennek emelkedésével folyton csökken és pedig a munkaadó járuléka, amint láttuk nemcsak az egyenlő arányig, hanem ez alá is sülyedhet, vagyis a biztosított járuléka meghaladhatja a munkaadó járulékát. Az állami hozzájárulás szintén fenti utat követi, mindazonáltal azzal a módosítással, hogy a csökkenés aránya nem olyan gyors, mint a munkaadó járulékánál.

Némileg módosul a helyzet az önkéntes biztosítás esetében és a külföldieket illetőleg is. Előbbiek, ha még nem haladták meg 45. életévüket, ugyanolyan megítélés alá esnek, mint a kötelezően biztosítottak. A többi önkéntes biztosítottnál

már a különleges szabályok nyernek alkalmazást, a hozzájárulási arány a biztosítandónak életkora szerint módosulván. Az összes önkéntes biztosítottak, ha britt állampolgárok, igényt tarthatnak az állami hozzájárulásra.

Már a nem honos biztosítottakkal szemben az államot a hozzájárulási kötelezettség általában nem terheli, kivéve a törvényjavaslat benyújtását megelőző öt évi ott tartózkodás és az illető állammal kötött idevonatkozó szerződés esetét.

Még csupán annyit kívánunk kiemelni, hogy az állam az említett hozzájáruláson kívül külön is hozzájárul a gyógyintézeti kezelés költségeihez s továbbá adott esetben a gyógyítási költségek viseléséhez is. Első esetben a hozzájárulás minden biztosított után évente 1 d., ami hozzácsatolandó a biztosított, illetőleg munkaadó együttes járulékából évente és fejenkint említett czélra fordítandó $1^1/_4$ d-hoz. Utóbbi esetben, ha a gyógyköltségek a megállapított maximumot meghaladják, úgy ezen felmerült költségtöbblet felét ugyancsak az állam fogja viselni.

A mi törvényünk, miként láttuk, az állami hozzájárulást a szorosabb értelemben vett segélyezési körben nem állapította meg, hanem a biztosítási teher viselését a biztosítottra, illetőleg a munkaadóra hárította. Eltérő rendelkezések nyernek alkalmazást a betegség esetére való, illetőleg a baleseti biztosításnál. Utóbbit figyelmen kívül hagyva, előbbinél a következő főbb elvek nyilatkoznak meg a biztosítási teherviselés arányára és a járulékok magasságára nézve, tekintettel a biztosítás kényszerű vagy önkéntes jellegére, a biztosított keresményére és végre – mellőzve a többi szempont kiemelését – a biztosított honosságára nézve

A biztosításra kötelezett alkalmazottak után általában a járulék felerészben a biztosítottat, felerészben pedig a munkaadót terheli. Az önkéntes biztosításnál a munkaadó semmivel sem tartozik hozzájárulni, hanem a járulék egész összege a biztosítottat terheli, mindazonáltal azzal a különbséggel, hogy amennyiben a biztosításra való bejelentést a munkaadó eszközölte, a díjak fizetéseért éppúgy mint a kényszer biztosításnál, ő lesz felelős, fenmaradván a törvényben illetőleg szerződésileg biztosított levonási joga.

Belföldi üzemnek állandóan külföldön foglalkoztatott ma-

gyár honosságú alkalmazottai a magyar törvény értelmében kötelezettek a biztosításra, hacsak nincsenek az illető állam törvényei szerint biztosítva. Viszont a belföldi üzemekben alkalmazott külföldi honosok a betegség esetére szóló biztosítás szempontjából minden esetben, a balesetbiztosítás tekintetében csak akkor esnek egyenlő elbánás alá a magyar honosokkal, ha erre vonatkozólag az illető állammal a viszonosság fennáll.

A két törvény összevetése tehát első pillanatra meggyőz a lényeges eltérés felöl. Mennyivel közelebb áll az angol törvény a munkásbiztosítás államfeladati elvéhez. Ez pedig óriási horderejű, mivel a munkásbiztosítási kérdés törvényhozási felfogásának alapjára a legjellegzetesebb világosságot veti.

A járulék összege a mi törvényünk értelmében az átlagos napibérosztály szerint alakul, tekintettel a törvényben megállapított legalacsonyabb 2%, illetőleg legmagasabb 4% járulékszázalékra. Maga a járulékszázalék a kiadások szerint a megállapított határok között ingadozhat, a szükséghez mérten felemelhető, de viszont ha az országos pénztár kötelezettségeinek a megállapítottnál kisebb járulékszázalék mellett is meg tud felelni, az a törvényben előirt legkisebb összegig leszállítandó. A járulékszázalékot az országos pénztár alapszabályai állapítják meg. Megengedi azonban a törvény, hogy a biztosítottak a foglalkozási ág és hely szerint változó segélyezési költségekhez arányosított külömböző százalékú járulékok fizetésére is kötelezhetők legyenek.

Az átlagos napibérosztályokat ugyancsak az országos pénztár jogosult alapszabályaiban megállapítani, de a legnagyobb összeg 8 koronánál több nem lehet.' A biztosítottaknak napibérosztályokba való sorolása a megfelelő fizetés, illetőleg bér alapján történik, a kereset nélküli biztosítottak után azonban a járulékok a legalacsonyabb átlagos napibérosztály szerint fizetendők. Kiemelendő továbbá, hogy az országos pénztár tagjai saját költségükre a fizetésük vagy bérük szerinti napibérosztálynál magasabb osztályban is biztosíthatják magukat, ha az e végett megejtendő előző orvosi vizsgálat kedvező eredményt mutat.

A két törvény rendelkezései a részletek terén önként érthetőleg itt is eltérést mutatnak egymástól. Az alárendeltebb jelentőségű eltérésekkel már csak azért sem óhajtunk ezúttal

foglalkozni, mivel ezen eltérések indító oka, mint pld. a járulék összegének, illetőleg százalékának a helyi viszonyokkal való kapcsolatba hozatala, stb. főleg a társadalomgazdasági körülmények különbözőségében keresendő Ellenben kénytelenek vagyunk különösen is rámutatni a szóban forgó törvények szellemét élesen jellemző azon eltérésre, amely az átlag napibér és a járulékszázalék arányát illetőleg mutatkozik.

A mi törvényünk szerint, miként láttuk, a biztosított tagok járuléka az átlagos napibér 2 százalékánál kevesebb és 4 százalékánál több nem lehet. Egyrészt azonban az országos pénztár által említett határok között megállapított járulékszázalék tekintet nélkül az alapul vett átlagos napibérosztályra változatlan marad, másrészt pedig a teherviselés aránya sem szenved eltolódást a biztosított keresményére való tekintettel.

Az angol törvény álláspontja mindkét szempontból lénye gesen eltérő. Egyrészt a járulékszázalék az átlagos napibérosztály szerint változik, s amíg viszont az összesített járulékösszeg, tekintet nélkül a keresmény összegére, változatlan marad, addig a teherviselés aránya, – amint arra már fentebb rámutattunk – éppen az átlagos napibérre való tekintettel bizonyos eltolódást szenved. A jellegzetes vezéreszmék tehát az összjárulek változatlansága, a járulék-százaléknak az átlagos napibér emelkedésével arányban álló csökkenése és végre a járulék teherviselési arányának a biztosított keresményének emelkedésével párhuzamos fokozása a biztosítottra nézve, míg viszont annak fokozatos csökkentése a munkaadó, illetőleg az államra nézve. Ennek szemléltetésére szolgáljon az alábbi kis táblázat, ami a különleges szabályok alá nem eső nagybritánniai férfimunkásokra vonatkozik.

Átlagos napi keresmény	Összesített heti járulék	Az összes járulék a napi keresmény százalékában	A heti járulékból esik: a biztosítottra	a munkaadóra	az államra
$1^1/_2$ s.-ig	9 d.	50·1	—	6 d.	3 d.
2 s.	9 »	37·6	1 d.	5 »	3 »
$2^1/_2$ s.	9 »	30·1	3 »	4 »	2 »
$2^1/_2$ s. felül	9 »	arányban csökkenő.	4 »	3 »	2 »

A táblázat adataiban több jellegzetes vonás nyilatkozik meg. A hosszadalmasságot kerülendő csupán néhány meg-

jsgyzésre fogunk szorítkozni, amit a már elmondottak kiegészítése végett elkerülhetetlenül szükségesnek vélünk. Figyelemreméltónak tartjuk az összesített hetijárulék változatlanságát. Nálunk tudvalevőleg az átlagos napibérrel aránylagos emelkedés nyer alkalmazást. Első pillanatra a mi törvényünk álláspontja látszik méltányosabbnak. Akinek több a keresménye, az többet is fizethet. így egymagában állítva oda a tételt annak helyessége elvitázhatatlan, ha azonban egyúttal tekintetbe vesszük a teherviselés megoszlását, is egészen másképpen fog alakulni a helyzet. Ezzel a kérdés súlypontja arra helyeződik, hogy miképpen aránylik a fizetendő teher bizonyos megállapított része az illető teherviselő fizetőképességéhez? Nálunk a teher változik, de a viselési arány változatlan marad, tekintet nélkül arra, a nézetünk szerint szintén figyelmet érdemlő körülményre, hogy adott esetben a külömböző járulékot fizető biztosítottak megegyező segélyben részesülnek. Az angol törvény a biztosított fizetőképességének arányában állapítja meg az ő reá eső terhet. A biztosítottat a táblázatból kitetszőleg a minimalis napi keresmény osztályában járulékkal egyáltalán nem terheli, hanem annak $^2/_3$-át megfizetteti a munkaadóval, $^1/_3$-át pedig viseli az állam. Amint növekszik a biztosított átlagos napi keresménye, kezdetét veszi járulékfizetési kötelezettsége is kiindulva a minimumból s a keresmény emelkedésével párhuzamosan növekedve. Ellenben fokozatosan leszáll a munkaadó, illetőleg az állam terhe, úgy hogy pld. a 2½ s. felüli átlagos napi keresménynél már a munkaadó fizet $^1/_3$ vagyis $^3/_9$-et, az állam kettőt, s a biztosított aki a minimalis keresmény osztályánál semmivel sem volt megterhelve, most már a teherviselők közül a legmagasabb arányt fizeti, nevezetesen jelen esetben a járulék $^4/_9$ részét.

Ebbe a világításba beállítva a kérdést, nézetünk szerint a mi törvényünk álláspontja az angol törvényé mellett elhomályosul. Önként érthetőleg az angol törvény álláspontjának megvalósíthatása feltételezi az államnak a teherviselésben való részesedését, mert hiszen csak így létesíthető a teherviselés arányának a fizetőképességgel való összhangba hozatala, csak akkor nyerhet megvalósulást a kérdéses nagy elv, ha a teherviselők közé az államot is beiktatjuk. Ezen a

réven egyrészt levehető, illetőleg aránylagosan csökkenthető az ennek hiányában szükségszerűen a biztosított vállaira nehezedő teher, másrészt pedig az csak aránylagosan lesz a munkaadóra hárítandó.

Ezek után térjünk át a »segélyezés« kérdésének szemlélésére, ezúttal is hasonló módon haladva néhány jellegzetes szemelvényt ragadva ki a tárgyalás alatt lévő biztosítási ág köréből. Ilyenek az orvosi segély és gyógyszerek, gyógyászati segédeszközök nyújtása, a gyógyintézeti kezelés, a szülő nők segélyezése és végre a pénzsegély.

Az angol törvény értelmében a biztosítottaknak, amennyiben állandó tartózkodási helyük Nagybritannia vagy Irland, illetőleg ideiglenesen a Man szigeten vagy a csatornaszigetek valamelyikén tartózkodnak, betegség esetén igényük van az »orvosi segélyre« és mindazon gyógyszerekre, illetőleg gyógyászati segédeszközökre, amelyek nyújtása az országos biztosítási hivatal által rendeleti úton megállapíttatott. Az említett segély nyújtása általában kötelező kivéve Irlandot. Igénye van továbbá a biztosítottnak adott esetben gyógyintézeti kezelésre is. Mindezen segélyek nyújtása a helyi biztosítási szerv hatáskörébe tartozik. Ugyancsak ez gondoskodik a biztosítottak kezelésére hivatott gyakorló orvosokról, akiknek névjegyzéke közzéteendő. Minden gyakorló orvos igényelheti a névjegyzékbe való felvételt, önként érthetőleg, ha a kívánalmaknak egyébiránt megfelel. Viszont a biztosítottak a névjegyzékben foglaltak közül szabadon választhatják a kezelő orvost mindazonáltal azzal a korlátozással, hogy a kiválasztott kezelő orvos változtatása csak bizonyos határidőn belül foglalhat helyet. Ugyancsak hivatalból közzéteendő azon személyek, illetőleg czégek vagy testületek czíme, akik a gyógyszereket és gyógyászati segédeszközöket a megállapított áron kiszolgáltatják. Az ingyen gyógyszerre és gyógyászati segédeszközre igénynyel bíró biztosítottak ezeket kizárólag nevezettek révén vehetik igénybe. Gyógyintézeti kezelésre általában csupán a tüdőgümőkórban szenvedők vagy a helyi biztosítási szerv által kijelölt betegségben lévők tarthatnak igényt.

Nálunk ugyancsak hasonló segélyek nyújtatnak. Nevezetesen a biztosítottnak igénye van ingyen orvosi gyógykezelésre, gyógyszerekre, fürdőkre, gyógyvizekre és a szük-

séges gyógyászati segédeszközökre legalább 20 hétig, s mindezekről gondoskodni, illetőleg azokat nyújtani a kerületi munkásbiztosítási pénztár hatáskörébe tartozik. A betegsegélyezés az országos pénztár anyagi eszközei mérvéhez képest legfeljebb egy évi időtartamra felemelhető. Orvosi gyógykezelésre, továbbá gyógyszerekre és gyógyászati segédeszközökre ugyancsak 20 hétig igényük van a biztosítottal egy háztartásban élő és keresettel nem biró nem biztosított családtagoknak is, kivéve azt a hozzátartozót, aki a tag betegségét vagy halálát szándékosan idézte elő. Törvényünk ezen rendelkezése fölöttébb humánus és dicsfénynyel vonja körül az elvi szépséghibát, t. i. hogy adott esetben olyanoknak is nyújt segélyt, akik erre az elvi következetesség szemmeltartásával semmi igénynyel nem bírnának.

A biztosítottnak nyújtott kórházi ápolás nálunk helyettesítő jelleggel bír. Általában minden betegnek nyújtható, viszont azonban a házasságban vagy családjával együtt élő, vagy általában kielégítő házi ápolásban részesülőnek csak akkor, ha a biztosított abba beleegyezik, ragadós vagy kórházi ápolást igénylő betegségben szenved, vagy az orvos utasításának eleget nem téve, felgyógyulását késlelteti. A kórházi ápolás költségei a pénztárt négy hétig terhelik, ezentúl azonban a biztosítottnak a segélyezés idejére csupán a házi ápolás esetére járó táppénz lesz fizetendő.

Az adott rövid összefoglalásból kitetszőleg a két törvény idevonatkozó rendelkezései, eltekintve a kisebb jelentőségű s ezért különleges kiemelést nem igénylő eltérésektől, elvileg általában megegyeznek. Ellenben részben elvi szempontból is jelentőséggel bíró különbség mutatkozik az orvosi kezelés körül, egyrészt az orvosok alkalmazását, másrészt pedig azoknak a biztosítottak általi igénybevételét illetőleg. Nálunk ugyanis az orvosi gyógykezelésről ugyancsak a munkásbiztosítási szervezet gondoskodik, ezen minőségű alkalmaztatásra azonban a gyakorló orvosoknak igényük nincsen. Viszont a biztosítottak sem kezdetben, sem pedig az orvosi kezelés folyama alatt nem választhatnak szabadon az alkalmazott orvosok között. Erre nézve az angol törvény álláspontját helyesebbnek tartjuk, mivel gyakorlatilag elsőrangú fontosságú a betegnek a kezelő orvossal szemben táplált

bizalma vagy bizalmatlansága. Egészen más természetű s azért az illető helyen nem emeltük ki az angol törvénynek az ingyenes orvosi kezelésre vonatkozó azon megszorító rendelkezését, hogy ezen kedvezményből a helyi biztosítási szerv által megállapítható maximális jövedelemnél többel bírók kizárhatók, vagy viszont megengedhető nekik, hogy a jegyzékbe nem foglalt orvos kezelését vegyék igénybe. Az említett megszorítás, illetőleg utóbb érintett kedvezmény összhangban áll a munkásbiztosítás alapelvével, t. i., hogy a tényleg segélyre szorulók első sorban segélyeztessenek. A kivétel egyedüli indoka az orvosok érdekének szem előtt tartása, mert e kivétel azt czélozza, hogy a munkásbiztosítás révén a kellő fizetőképességgel bíró egyének az orvosok magángyakorlatából ki ne vonassanak.

A gyermekágyi segélyt ugyancsak mindkét törvény biztosítja. Az angol törvény szerint a gyermekágyi segély háromféle, ú. m. szülészeti támogatás, betegsegély és a szülészeti betegsegélyen kívüli pótlék. Törvényes házasságban élő anyák, amennyiben biztosítottak mindhárom segélyt igényelhetik, ellenben, ha csak férjük van biztosítva, akkor csupán a szülési támogatásra és a pótlékra tarthatnak igényt. A házasságon kívül szülő nők, önként érthetőleg, ha egyben biztosítottak, ugyancsak mindhárom segélyre igényt tarthatnak, de azzal a lényeges különbséggel, hogy a betegsegélyt a szülés után négy hétig nem élvezik.

Ami törvényünk biztosít szülészeti támogatást és gyógykezelést, továbbá a táppénzzel egyenlő összegű gyermekágysegélyt a lebetegedés napjától kezdve hat hétig, illetőleg az az országos pénztár által felemelhető segélyezés esetében a lebetegedes előtt és után együttvéve nyolcz hétig.

Bőkezűbb az angol törvény a külön pótlék (30 s.) nyújtása révén, elítélendőnek tartjuk azonban a házasságon kívül szülő nőkkel szemben elfoglalt álláspontját. Erkölcsi szempontból vitatható a kérdés, nevezetesen, hogy a törvény ilyen módon mintegy nyomást gyakorol a házasságon kívüli együttélés csökkentése czéljából. Az elvi szempont ennek ellentmond. Az elv kötelezettsége nem enged különböztetést az egyenlő feltételek mellett biztosítottak között, ha a segélyezés tárgyi alapon nyugvó feltételei egyaránt fenforognak. Továbbá

annál kevésbbé fogadható el a megszorító álláspont, mivel az egész munkásbiztosítás azon már hangoztatott vezérelvével is ellenkezik, hogy mentől nagyobb a segélyre szorultsá0-lehetőleg annál nagyobb legyen a segély, illetőleg annál csekélyebb legyen a biztosított által viselendő teher. Ennek nagyon szép példáját láttuk a járulék-teher viselésénél s ezért csak annál szembeötlőbb a szóban forgó esetre vonatkozó rendelkezés. Hiszen azt látjuk, hogy kevés kivételtől eltekintve, a házasságon kívül szülő nők sokkal inkább rá vannak a segélyre utalva, mint a törvényes házasságban élők, mivel itt rendszerint keresetképes családfentartó van, ott pedig igen gyakran az újszülöttel szemben a családfentartó szerepét is az anya kénytelen betölteni.

Miként említettük, mellőzve az összes segélyeknek, mint pld. temetkezési segély, stb. vizsgálatát, vessünk egy pillantást a betegség esetére szóló pénzsegélyezés kérdésére.

Az angol törvény értelmében a biztosítottnak pénzsegély iránti igénye 26 heti járulék befizetése után kezdődik. Az igénybevétel előfeltétele orvosi bizonyítvány általi igazolása a betegségből eredő munkaképtelenségnek. A támogatás a betegség negyedik napjától veszi kezdetét.

A segély általában az említett 26 héten át hetenkint férfiaknál 10 s., nőknél 7½ s., a 27. héttől kezdődőleg pedig tekintet nélkül a nemre, egyaránt 5 s. Ezen általános szabály alól, a családi állapotra, a korra, stb.-re való tekintettel, több irányú kivétel van. így nevezetesen 21 évnél fiatalabb férfibiztosítottak 13 hétig csak 6 s., ezentúl 5 s, hasonló korú nők pedig 5 s., illetőleg 4 s. heti segélyben részesülnek, hacsak maguk nem kénytelenek hozzátartozóik eltartásáról gondoskodni. Hasonló kivétel áll fenn a bizonyos életkort túlhaladottakkal szemben. Azok, akik a törvény hatálybaléptének első évében már 50-ik életévüket túlhaladták és megbetegedésük előtt legalább 500 heti járulékot be nem fizettek, az 50-60 éves korhatáron belül, ha férfiak, 26 hétig 7 s., azontúl 5 s.; ha pedig nők 6 s., illetőleg 5 s. heti segélyben részesülnek. Ha már 60 évnél idősebbek voltak, akkor a férfi 13 hétig 6 s. és azontúl 5 s., a nő pedig egész időre 5 s. heti segélyre tarthat igényt.

Kiemelendő, hogy a biztosítási kötelékből kivált férjnél

lévő nők a biztosítás tartama alatt befizetett járulékok 73 része erejéig a betegsegélyre igényjogosultak maradnak.

Az egy éven belüli ismételt megbetegedés abban az esetben is, ha az újabb megbetegedés az előzővel semmi kapcsolatban nem áll, a segélyigény kiszámításánál egy megbetegedésnek tekintendő. Vagyis ez azt jelenti, hogy a 12 havi határidőn belül újból megbetegedők csupán a 26. héten túl igényelhető segélyben fognak részesülni. A 26. héten túl terjedő segélyre azonban csak azoknak van igényük, akik legalább 104 heti járulékot fizettek be.

Módosítókig hat továbbá a segélyezési igényre a *járulékhátralék.* Évi átlagban számítandó három heti járulékhátralék tekintetbe nem vétetik. Ezen felül a heti járulékhátralékok számának arányában a 26 heti segély férfiaknál heti 6 d., nőknél pedig 3 d.-al fog csökkentetni és pedig annyiszor, amennyiszer a heti járulékok száma évenkint a megengedett évi átlagban számítandó három heti járulékhátralékot meghaladja. Ha az évi átlag-hátralékok száma a 13-at felülmúlja, úgy a pénzsegély iránti igény megszűnik. Minden segély iránti igény megszűnik azonban az esetben, ha az évi hátralékok mazás 26-nál több.

A betegség esetére szóló pénzsegélyösszeg nem haladhadja meg az átlagos napibér $^2/_3$-át. Úgyszintén nem húzhat a biztosított egyidejűleg teljes összegű betegségi és baleseti segélyt. Ha az utóbbi csekélyebb volna mint az előbbi, úgy a külömbözet erejéig a betegsegély esetére szóló segély iránti igény érintetlen marad.

Az általános szabálytól eltérőleg megengedi a törvény az egyesületi biztosításnál, amennyiben pénzfelesleggel rendelkeznek, úgy a pénz- mint a többi segély felemelését, illetőleg a törvényben megállapított segélyeken kívüli segély nyújtását, mint pld. fogorvosi kezelés, lábbadozók segélyezése stb.

A magyar törvénynek az említettekkel párhuzamos rendelkezései röviden egybefoglalva a következők.

A betegsegélyezésre való igény a biztosításra kötelezett tagoknál a foglalkozásba való belépés napjával, a nem kötelezett tagoknál a belépési nyilatkozat elfogadásának napjával kezdődik. Az előbbiekre nézve akkor is kezdetét veszi az igény, ha a bejelentés a munkaadó hibájából elmulasztatik. A beteg-

ség esetére szóló táppénz nyújtása iránti igény előfeltétele, hogy a betegség keresetképtelenséggel járjon és három napnál tovább tartson. A táppénz a megbetegedés első napjától számítva a keresetképtelenség tartamára, de legfeljebb 20 héten át jár. Rendszerinti mérve a biztosított járulékának kiszámításánál alapul vett átlagos napi bérösszeg fele, amit az országos pénztár anyagi eszközei mérvéhez képest a napibér 75%-áig felemelhet.

Azok a biztosítottak, akik a segélyt teljesen igénybe vették, ugyanabból a betegségből kifolyólag újabb segélyezésre csak akkor tarthatnak igényt, ha a segélyezés lejárta után mint biztosítottak legalább 8 héten át munkában állottak, illetőleg keresetképesek voltak. Ellenben az a 4 héten belül a betegségbe visszaeső, illetőleg újból megbetegedő, aki a segélyt nem merítette ki, első megbetegedése napjától számítandó újabbi segélyezésben részesíttetik a maximális segélyezés kimerítéséig. Kórházi ápolás esetében csupán annyiban módosul a szabály, hogy ezen költségek csak 4 hétig terhelik a pénztárt s ezen túl csupán a táppénz lesz a segélyezés időtartama alatt a kórháznak fizetendő, ami jelen esetben a házi ápolás esetében járó táppénz helyettesítője gyanánt tekintendő. Ellenben egészen más természetű a kórházi ápolás esetében a beteg keresetéből fentartott családtagoknak fizetendő fél táppénz, amit a betegnek a kórházban való ingyen ellátásán felül nyújt a pénztár. A fél biztosítási járulék kedvezménye mellett önként biztosított családtagok közül azonban a táppénzre csak a biztosításra kötelezett tagnak vele egy háztartásban élő neje tarthat igényt, érintetlenül maradván a törvény azon általános rendelkezése, hogy a biztosított betegségét szándékosan előidéző hozzátartozó segélyezésben nem részesíthető.

A táppénz összegének kétszeresre való felemelhetése abban az esetben, ha a biztosított ingyen orvosi kezelésben és gyógyszerekben nem részesíthető, kivételes jellegű s az általános szabálylyal ellentétben nem álló rendelkezésnek minősítendő, miután ez esetben csupán a más czímen igényelhető segélynek a felemelt táppénz útjáni helyettesítéséről van szó.

Nem tarthat igényt a segélyre az a biztosított, aki a betegséget szándékosan okozta. Továbbá elvonható a táp-

pénz, ha a biztosított az orvos utasításainak szándékosan nem tesz eleget s ezzel felgyógyulását késlelteti. Ellenben, ha a betegség szándékos előidézésében nem a biztosítottat, hanem a munkaadót vagy annak megbízottját terheli a mulasztás, ez a biztosított segély iránti igényét nem érintheti, hanem csupán a segélyt nyújtó pénztárnak lesz a nyújtott segélyekért kártérítési joga a munkaadó vagy megbízottjával szemben.

A már említett inkább kivételes jellegű esetektől eltekintve, megszűnik a segély iránti igény általában a tagság megszűntével, ami a kötelezően biztosítottaknál a foglalkozásból való kilépés napján áll be, az önkéntes tagoknál pedig, ha az illető vagy külföldre távozik, vagy a járulékot két egymásután következő esedékességi napon befizetni elmulasztja. A kötelezően biztosítottaknál, miként láttuk, utóbbi eset nem állhat be.

Fenmarad, illetőleg felújul azonban a segélyezés iránti igény a kötelezően biztosítottnál akkor, ha ugyan a tagságot megállapító foglalkozásból ki is lép, de a kilépés napjától számított négy hét alatt az addig esedékessé vált járulékokat sajátjából befizeti. Ez esetben újabb orvosi vizsgálat nélkül mint önként biztosított tag marad meg a pénztár kötelékében mindaddig, amíg belföldön tartózkodik és a járulékokat az alapszabályszerű esedékesség szerint fizeti.

Az önkéntes tag hasonló elbánás alá esik, amennyiben mondott határidőben a hátralékokat befizeti.

Az általános szabálytól eltérően nem veszti el a legcsekélyebb mérvű betegsegélyezés iránti igényét az a tag, aki egy, illetőleg két év tartama alatt legalább 6, illetőleg 12 hónapig biztosítva volt, ha belföldön tartózkodik s járulékait keresethiány miatt nem fizette. Előbbi esetben igénye van a segélyre a kilépéstől számítva három hétig, utóbbi esetben hat hétig.

Kedvezményes eljárás nyer alkalmazást, ha a biztosított fegyvergyakorlatra hivatik be. Ez a tagságot nem szünteti meg annak daczára, hogy ez idő alatt a járulékfizetés kötelezettsége szünetel. Viszont a katonai szolgálat alatt segélyre nem tarthat igényt, utólag azonban segélyezés iránti igényei a katonai szolgálat alatt netalán szerzett betegség tekintetében is felújulnak.

Főbb vonásokban összevetve a két törvénynek a segélyezésre vonatkozó rendelkezéseit, azt látjuk, hogy elvi álláspontjuk a kiindulás szempontjából nagyban, egészben elég közel esik egymáshoz. A részletek azonban már fölöttébb eltérők. Általában ez esetben is az angol törvény fölényben van ami törvényünkkel szemben. Azt ismételten az egyöntetű eljárás szemmeltartása jellemzi. Határozottan körvonalozott lévén a kiindulása, az egyöntetűséget a részletek terén is önként érthetőleg sokkal könnyebben meg tudta óvni. Már pedig ez az egyöntetűség, illetőleg csupán kevés kivételt engedő egyenlő mértékkel való mérés, óriási erkölcsi erőt rejt magában. Ha mindezekhez még hozzáadjuk – ugyancsak általában tekintve a kérdést – az angol törvénynek ami törvényünkkel szemben mutatkozó bőkezűbb gondoskodását a biztosítottakkal szemben, akkor csak fokozottabb mértékben nyilatkozik meg egyrészt az említett fölény, másrészt pedig az óhaj, vajha mi is legalább annyit nyújthatnánk segélyre utalt munkásainknak, mint amennyit az angol nemzet nyújt.

Elhibázott lenne a fennálló különbségből kifolyólag ami törvényünkkel szemben a szűkmarkúság vádját kovácsolni, mert hiszen nem szabad megfeledkeznünk arról a nagy különbségről, ami közgazdasági téren Magyarország és Nagy-Brittánia között fájdalom fennáll. Mindott joggal kifogásolhatjuk törvényünk rendelkezéseit, ahol elvi hibával állunk szemben, mindott joggal kívánhatjuk a reformot, ahol elvi hiba kiküszöböléséről van szó, ellenben nézetünk szerint mindott kénytelenek vagyunk annak azonnali megvalósításáról egyelőre lemondani, bármennyire méltányos legyen is a reform iránti óhajunk, ahol az állam anyagi érdekei a megvalósulás útját a fokozatos előrehaladást parancsoló korlát lebocsátásával elzárják.

Az általános észrevételek közelebbi megvilágítása végett vessünk egy futópillantást a részletek között mutatkozó eltérésekre, már csak azért is, mivel ezen összevetés révén az is ki fog tűnni, hogy egyes dolgokban nemcsak hogy nem állunk a sokkal újabb keletű angol törvény mögött, hanem ellenkezőleg annak mutatunk követendő példát.

Ilyen mindjárt a segély iránti igény kezdete. Nálunk a biztosítási kötelékbe való lépés azt azonnal biztosítja, ellenben

az angol törvény ami táppénzünkkel egyenlő megítélés alá eső pénzsegély iránti igényt csak 26 hetijárulék befizetése után nyitja meg. Ebben mi vagyunk bőkezűbbek s véleményünk szerint elvileg is helyesebb alapon állunk, midőn a betegség esetén segélyre utaltnak, tekintet nélkül a biztosítás kötelékébe való belépést megelőző időre adott esetben nyújtjuk a segélyt.

Ellenben már úgy a segélyezés időtartamát, mint a segélyezés mérvét illető elvi álláspont szempontjából nem dicsekedhetünk fölénynyel az angol törvénynyel szemben. Nálunk a táppénz csak 20 héten át jár, míg az angol törvény 26 hétig nyújtja a magasabb, azontúl pedig a csökkentett összegű pénzsegélyt. Ott a pénzsegély összegének rendszerinti mérve a nem, illetőleg a kor szerint egyenletesen eleve megállapított összeg, míg nálunk ez is, miként a járulék, az alapul veendő átlag napibér szerint számítandó. Abban bőkezűbbek vagyunk, hogy megengedjük a táppénznek a rendszerinti 50%-ról 75%-ig való felemelését, szemben az angol törvénynyel, mely az átlag napibér $^2/_3$-át meghaladó pénzsegélyt a szorosan vett állami biztosítás körében nem engedélyez.

Nem vádolhatjuk törvényünket következetlenséggel, sőt ellenkezőleg jelen esetben következetes, de miután az illető helyen helytelenítettük az összjárulék kiszámításánál a napibérosztály alapulvételét, önként érthetőleg a segélyezésnél sem minősíthetjük szerencsésnek a nézetünk szerint elvileg kifogásolható alapból folyó következetességet. Éppen ezért egészen más természetű az angol törvényben a $^2/_3$-ra való korlátozás jelentősége. Ebben az egyöntetű segélyezési elv szolgálatában rendelkezést látunk, ami következetes folyománya a változatlan járulék és eleve megállapított segélyösszegnyújtás elvének. Csupán ilyen világos elven, illetőleg minden félreértést kizáró biztos alapon nyugvó rendelkezés veheti elejét adott esetben a segély iránti igény körüli vitáknak, ami nézetünk szerint általában is, de főleg éppen egy olyan törvénynél, mely a társadalom szóban forgó rétegeit érinti, első rangú fontossággal bír.

Az újra megbetegedő biztosítottal szemben ugyancsak sokkal előnyösebb az angol törvény rendelkezése. Igaz, hogy az illető csak a csökkentett segélylyel lesz kénytelen beérni,

de amíg nálunk húsz hét alatt teljesen kimerül a segély iránti igény, akár egyfolytában, akár megszakítással vétetett az igénybe, hacsak nyolcz heti keresetképesség közbe nem esett, addig az angol törvény az újra megbetegedőket sem zárja ki a csökkentett segély élvezetéből.

Végre a többi szempont kiemelését mellőzve ugyancsak kedvezőbb az angol törvény álláspontja a járulékhátralékosokkal szemben is. Miként láttuk, nálunk két egymásután következő hátralék általában az igény megszűntét vonja maga után. Az angol törvény három járulékhátralékot tekinteten kívül hagy s az igény megszűntét csak huszonhatnál több hátralék esetében mondja ki. Kétségtelenül a rend és pontosság megkövetelése helyes, de adott esetben a túlszigor ellenkezhetik a humanismussal s ezért helyesebbnek tartjuk az angol rendszert, mely fokozatos hátránynyal sújtja ugyan a hátralékost, de nem zárja ki aránylag csekély mulasztás miatt a segélyezésből akkor, amidőn arra rendszerint leginkább rá van utalva. E téren annál kevésbbé helyeselhetjük törvényünk szigorát, mivel gyakorlatilag a mulasztás oka rendszerint méltánylást érdemlő körülményben fekszik. Némileg ugyan enyhíti az említett szigort az igény felújításának megengedése, de még mindig milyen messze mögötte áll a megállapított négy heti határidő szemben az angol törvény huszonhatnál több hátralékának.

Értekezésünk keretei nem engedik meg a fenti kérdések részletesebb taglalását, s ugyancsak ez a körülmény kényszerít arra is, hogy egyszerre áttérve a munkanélküliség esetére szóló biztosítás szabályainak rövid ismertetésére a többi idevonatkozó szempontot figyelmen kívül hagyjuk, daczára az azok fejtegetéséből meríthető nagy horderejű tanulságoknak.

A munkanélküliség esetére szóló biztosítás nem általános, hanem egyelőre csupán a törvényben megnevezett ipari foglalkozásokra terjed ki azzal a felhatalmazással, hogy az kormányzati úton az országgyűlés mindkét házának hozzájárulásával más foglalkozásokra is kiterjeszthető. A törvényben megnevezett foglalkozások az építkezés általában, a hajóépítés, a gép- vagy fegyvergyártás, a kocsigyártás, a vasöntés, a fűrészmalmok s általában a fának gyári (géppel való) fel-

dolgozása, amennyiben rendszeresen más biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozással kapcsolatban űzetnek.

A törvényen alapuló munkanélküliség esetére szóló biztosítás általánosan kötelező jellegű, s a járulékfizetési rendszer alapjára van fektetve ezúttal is, az összjárulék-tehervisélése a biztosított, a munkaadó és az állam között oszolván meg. A járulékfizetés aránya változatlan, nevezetesen az állami hozzájáruláson kívüli rész felerészben a biztosított, felerészben pedig a munkaadó által viselendő. A járulékösszeg ellenben különböző a biztosított kora és a foglalkoztatás időtartama szerint. Az állam a munkás és munkaadó együttes járulékának $^1/_3$-ával járul hozzá a biztosításhoz.

A munkás és munkaadó által egyenlő részben viselendő járulék összege a következő: A 18. éven felüli és hetenkint két napnál tovább foglalkoztatott munkás után 5 d., az egy napon felül, de legfeljebb két napig foglalkoztatott után 4 d. és végre az egy napig foglalkoztatott, illetőleg a 18 évesnél fiatalabb munkás után 2-2 d. Ezen terhet a munkaadó fizeti, jogosult azonban a munkást terhelő részt annak béréből levonni. A munkanélküliség ideje alatt a járulékfizetés szünetel.

Kiváló figyelmet érdemlők a törvény azon rendelkezései, amelyek adott esetben a befizetett járulékoknak a befizetők részére való visszatérítését engedik meg. A visszafizetést az alábbi feltételek fenforgása esetében úgy a munkaadó, mint a biztosított munkás kívánhatják, illetőleg az óhajukra esz-, közlendő.

A munkaadó az ő reá eső múlt évi befizetett járulék $^1/_3$-ának visszafizetését kívánhatja azon munkások után, akiket a megelőző évben legalább 45 héten át szakadatlanul foglalkoztatott. Visszafizetés iránti igénye a munkaadónak ugyan nincsen, mindazonáltal adott esetben a kormány az egészbeni vagy részleges visszatérítést eszközölheti akkor, ha a munkaadó munkásait kedvezőtlen gazdasági viszonyok közepette is elbocsátás helyett a megrövidített munkaidő mellett a biztosítási járulékok befizetésének beszüntetése, illetőleg bérlevonások eszközlése nélkül foglalkoztatta. Nem lesz azonban a visszatérítésnek helye, ha a rendes munkaidő $^1/_6$-al megrövidíttetett.

A biztosított munkás részére kívánságára visszatérítendő lesz a reá eső befizetett járulék azon része 2½% kamat hozzáadásával, ami a részére kifizetett munkanélküliség esecére szóló segélyt meghaladja, ha az illető 60. életévét túlhaladta és legalább már 500 járulékot befizetett. A 60 éves biztosított halála esetében a visszafizetés iránti igény a hozzátartozókat is megilleti. Végül ugyancsak visszakövetelhetik a mutatkozó többletet a biztosított külföldiek is, ha igazolják az egyesített királyságok területéről való végleges eltávozásukat.

A munkanélküliség tényleges beállását, s ezzel egyidejűleg a segély iránti igényt az erre hivatott állami szervek, illetőleg utolsó fokon a döntő bíróság állapítja meg. A munkanélküliség esetére szóló segély iránti igény azonban csak akkor állapítható meg, ha az illető munkás bizonyos ideig megfelelően tényleg nem foglalkoztatható. Nevezetesen a munkanélküliek a segély iránti igény elvesztésének terhe alatt kötelesek a munkaközvetítő által kijelölt munkaalkalmat felhasználni, kivéve, ha a bérfizetési vagy más munkafeltételek kedvezőtlenebbek, mint a megelőző alkalmazásnál voltak, továbbá kivéve akkor, ha strike vagy munkáskizárás folytán kínálkozó munkaalkalomról van szó.

A fentiek tekintetbevételével beállott munkanélküliség esetében a biztosított, kivéve a strike vagy munkáskizárás folytán beállott munkanélküliséget, az alábbi feltételek szerint alakuló segélyre tarthat igényt. Ilyen előfeltételek nevezetesen legalább 26 heti foglalkozás a biztosítási kötelezettség alá eső foglalkozási ágban és a járulékok fizetése. A segély iránti igény a munkanélküliség második hetével áll be. A segély mérve hasonlóan a járulék mérvéhez a biztosított kora szerint alakul. A 18 évesnél idősebbek heti 7 s., a 17-18 éves korban levők heti $3^1/_2$ s. segélyben részesülnek. A 17 éven aluliak nem segélyeztetnek, A segélyezés maximális tartama 12 hónapon belül 15 hét, de minden segélyezési hétre legalább 5 járuléknak kell esnie.

Kitolódik a segélyezés kezdetének időpontja a munkanélküliség második hetéről a hetedik hétre, ha a munkanélküliség indító oka a biztosítottnak rossz magaviselete miatti elbocsátása volt, vagy pedig, ha a munkát alapos ok nélkül szüntette be.

A főbb vonásokban ismertetett kötelező munkanélküliség esetére szóló biztosításon kívül segélyt nyújt az állam a munkanélküliség esetére szóló biztosítást megvalósító testületeknek is. Ez utóbbi eljárás azonban munkásbiztosítási szempontból kevésbbé nevezetes, mint a kötelező biztosítás, mivel egyrészt távolabb esik a munkásbiztosítás állami feladati elvétől, másrészt pedig miután annak példájával többek között Francziaországban, stb. találkozunk, és így nem képez olyan kiváló figyelmet érdemlő nóvumot, mint a kötelező biztosítás meghonosítása.

Kérdés, hogy majdan a gyakorlat igazolni fogja-e azon elvek helyességét, amelyeken a törvény idevonatkozó része felépült. Bármilyen legyen is azonban a gyakorlati eredmény, az nem fogja kisebbíteni az angol törvényhozás érdemét, mely mint úttörő építette fel a munkanélküliség esetére szóló biztosításnak a modern társadalomgazdaságtan elvein nyugvó törvényét.

A törvény minden intézkedését ezek a nagy elvek hatják át. Segíteni a munkáselemen ott és akkor, amidőn a gazdasági viszonyok a gazdasági harczban résztvevő gyengébb félt rendszerint erősen sújtják. Az eszményi czél elhárítani ennek a sújtó kéznek csapását, amennyiben pedig az egy vagy más okból kivihetetlen volna, legalább is annyira tompítani a kikerülhetetlen ütés súlyát, hogy az azt elszenvedni kényszerült annak súlya alatt össze ne roskadjon.

Összegezzük röviden a kérdéses főbb elveket.

Kötelezővé tétetik a biztosítás általában azon ipari foglalkozásokra nézve, melyekben a conjuncturalis viszonyokból folyó munkacsökkentéstől leginkább lehet tartani s egyben a munkamegosztás a legszélesebbkörű alkalmazásra találhat, s ennek folytán az egyoldalúvá vált munkás leginkább van kitéve az időleges munkanélküliség veszélyének. Kiveszi az állam a részét a segélyezés terén, de viszont a teherviselésbe bevonja úgy a munkást mint a munkaadót, ez által mindkettőnek felelősségérzetét a közvetlen érdekeltség révén növelvén. Járulék visszatérítést enged úgy a munkaadónak mint a munkásnak, előbbit arra ösztönözvén ezzel, hogy munkásait lehetőleg állandóan foglalkoztassa, utóbbit pedig arra, hogy önérdekből is lehetőleg kerülje a munkanélküliség beálltát. Ha ez mégis be-

következik, ha mindjárt a munkás hibájából is, nem engedi azt nyomorba jutni, hanem segélyezi, vagy munkaközvetítés vagy pénzsegély, révén és pedig utóbbinál aránylag elég hosszú időn keresztül arra, hogy ez alatt kedvező új munkaalkalom kinálkozhatik, s egyben megóvja a munkást a nyomorból fakadó kényszer munkaalkalom kelletlen elfogadásától. Tárgyilagos gondolkozásra valló, illetőleg pártatlan felfogás nyilatkozik meg a striketörés elbírálásában, de viszont a gazdasági élet jól felfogott érdekének szolgálatában áll a segélyezés kizárása a strike, illetőleg munkáskizárás tartama alatt.

Ha szemeink előtt végigvonulnak ezek az elvek, s ha átgondoljuk, hogy milyen nehéz problémák megoldása elé állíttatott a törvényhozás, csak akkor tudjuk igazára méltányolni a szóban forgó törvény értékét. A törvényhozókra a munkásbiztosítás szabályozása terén még igen sok és fölöttébb nehéz munka vár, s ezért vélünk a közgazdasági viszonyok netaláni eltérő volta daczára a külföld idevonatkozó példái tanulmányozásának nagy becset tulajdonítani, mert egy még minden részletében teljesen ki nem forrott kérdéssel állunk szemben, amelynek minél tökéletesebb megoldása a mi törvényhozásunkra is vár.